

ΜΕΓΑΛΟ ΜΕΤΕΩΡΟ

Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΜΕΤΕΩΡΙΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ιερομόναχος Ιουστίνος
ΜΕΓΑΛΟ ΜΕΤΕΩΡΟ. Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Γενική επιμέλεια: Μοναχός Νήφων

Επιμέλεια κειμένων: Δημήτριος Αγορίτσας
Χορηγός: Αλέξανδρος Χριστοδούλου
Εκτύπωση: Αφοί Βουλγαρίδη, Αθήνα

ΣΤΑΓΟΙ 2025

www.meteorallibrary.gr

Hieromonk Ioustinos
THE GREAT METEORON. THE ERA OF RENAISSANCE

Editor: Monk Niphon

Text editing: Dimitrios Agoritsas
Sponsor: Alexandros Christodoulou
Printing: Voulgarides & Bros, Athens

STAGOI 2025

www.meteorallibrary.gr

Εξώφυλλο / Cover:

Η αδελφότητα του Μεγάλου Μετεώρου (1973)
The Brotherhood of the Great Meteoron (1973)

ΜΕΓΑΛΟ ΜΕΤΕΩΡΟ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Α. ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ (1961-1973)

Β. ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ ΑΣΚΗΤΑΡΙΑ

ΜΕΤΕΩΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αρχιμανδρίτης Αιμιλιανός,
ηγούμενος του Μεγάλου Μετεώρου (1961-1973)

*Αφιερώνεται
στα πνευματικά έργονα
του μακαριστού Γέροντα Αιμιλιανού,
του Μετεωρίτη και Σιμωνοπετρίτη.*

MP

ΘΥ

ΙΣΧΣ

ΗΘΕΟΤΟΚΟΣ ΓΡΑΣ ΤΥΣΚΗΤΕΡΑΣ

ΕΚΛΥΟΝ ΕΥΧΟΜΕΝΟΝ, ΑΝΥΩ ΤΕΙ
ΤΟΥΤΙ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΙΣΙ ΦΟΒΩ ΤΩ ΜΟΥ
ΠΑΙΔΟΣ ΥΜΙΝ ΚΑΤΟΧΟΙΣ

Χ: ΜΠΛΑΧΑΒΑ

Χ: ΡΟΥΣΙ

Μ: ΤΟΝ ΓΡ
ΑΡΤΟΝ

Μ: ΦΠΑΝ
ΤΟ ΚΡΑΤΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

A. ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ (1961-1973)

Τα τέκνα του Πλατύλιθου	17
Μεγάλο Μετέωρο (1961-1967)	29
Οι απαρχές της μοναστικής αδελφότητας (1968)	43
Εικόνες λειτουργικού και καθημερινού βίου	73
Επισκέπτες κληρικοί, μαθητές και φοιτητές, συνεργάτες	95
Πριν από την αναχώρηση για τη Σιμωνόπετρα (1973)	109

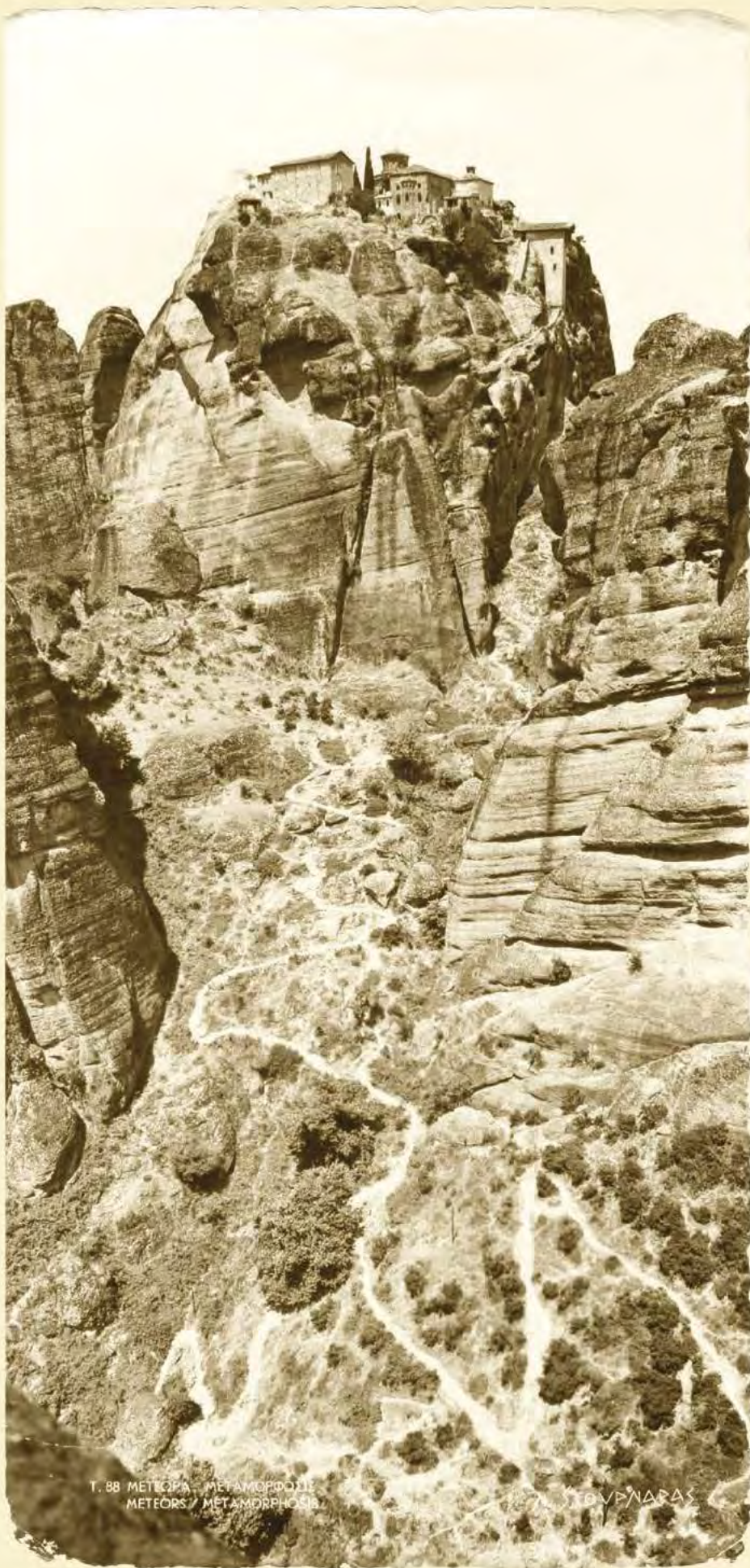
B. ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ ΑΣΚΗΤΑΡΙΑ

Βήματα στα όρια του αδυνάτου	119
1 Αγία: ο Στύλος Σταγών	131
2 Ασκηταριό του Αγίου Γρηγορίου	155
3 Ασκηταριό του Αγίου Αντωνίου	205
4 Ασκηταριό του Μπάντοβα	213
5 Άγιος Γεώργιος ο Μαντηλάς	225
6 Φυλακές: η Μονή Καλλιστράτου	237
7 Αγία Μονή	251
8 Ασκηταριό της Υπαπαντής	265
9 Μονή Αγίων Θεοδώρων	275
10 Ασκηταριό στο Τσούγκουρο	279
11 Άγιος Θεοδόσιος στο Γάβροβο	285
12 Άγιος Νικόλαος στο Γάβροβο	299
13 Παλαιοπαναγιά Βλαχάβας	307
14 Παναγία Ασπροκκλησίας	321
15 Ασκηταριό της Ζάβορδας	333

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΝΑΧΟΛΟΓΙΟΥ

343

Παναγία
η Μετεωρίτισσα
Λεπτομέρεια χαλκο-
γραφίας του Μεγάλου
Μετεώρου.
Έργο Παρθενίου
μοναχού εξ Ελασσώνος
(1782)

“Αγαπήσαμε το Μετέωρο,
Αυτό μας εγέννησε και μας έθρεψε,
Το αισθανόμαστε οίκο και λίκνο μας,
Βρίσκεται στις καρδιές μας,
Το πονέσαμε,
Κάθε γωνιά και σπιθαμή
του εδάφους του *Γη αγία εστί.*”
(Ομολογία μοναχών και δοκίμων
του Μεγάλου Μετεώρου, 1973)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το Μεγάλο Μετέωρο που μας γέννησε και μας έθρεψε

Πάνω από πενήντα χρόνια πέρασαν από τότε που μία ομάδα νέων μοναχών και δοκίμων άφησε το Μεγάλο Μετέωρο της Θεσσαλίας για να ανεβεί στο «Μεγάλο Μετέωρο» του Άθω. Όλοι μας, καταγόμενοι από την ευρύτερη περιοχή των Τρικάλων και έχοντας γεννηθεί πνευματικά στα Μετέωρα από τον μακαριστό μας γέροντα Αιμιλιανό, τον ακολουθήσαμε στη μετοίκιση στο Άγιον Όρος, όπως πριν περίπου 650 χρόνια, ο θεμελιωτής του μετεωρίτικου μοναχισμού, όσιος Αθανάσιος ο Μετεωρίτης, ακολούθησε τον γέροντά του Γρηγόριο τον Βυζάντιο, φεύγοντας από το Άγιον Όρος για τα Μετέωρα. Ήταν μια, κατά κάποιον τρόπο, ανεπίγνωστη επιστροφή του «δανείου». Αναχωρούσαμε από τη Μονή της Μεταμόρφωσης για να φθάσουμε στο Όρος της Μεταμόρφωσης.

Ωστόσο ο τόπος που γεννήθηκες, τόσο σωματικά, πολύ δε μάλλον πνευματικά, ο τόπος των παιδικών και εφηβικών σου χρόνων, εκεί που έκανες τα πρώτα σου τολμήματα, είναι αυτός που πάντα σε ακολουθεί· βλέπουμε τον κόσμο μια φορά, στην παιδική μας ηλικία, τα υπόλοιπα είναι μνήμη. Και επειδή η μνήμη μένει στην καρδιά, εκεί η αγάπη την ωρίμασε.

Τα χρόνια πέρασαν· οι καταβολές του Μετεώρου, η νεανική ορμή της αναγέννησης και η διαρκής επισκίαση του πνευματικού μας πατέρα, γέροντα Αιμιλιανού, απέδωσαν τους καρπούς τους στη νέα μας εγκατοίκηση. Το νεότερο έπρεπε να μπολιαστεί με το παλαιότερο. Προφανώς είναι οι επίγονοι και η ιστορία που θα αξιολογήσουν όσα δημιουργήσαμε στη νέα μας εγκατάσταση, στη Σιμωνόπετρα.

Οι μονές των Μετεώρων, έχοντας μια πλούσια ιστορία εξήμισι αιώνων, βρίσκονταν στα μέσα του 20ού αιώνα σε μια δύσκολη περίοδο, όπως το Άγιον Όρος και γενικότερα ο μοναχισμός στην Ελλάδα. Φωτισμένες όμως μορφές, χαριτωμένες από την προσωπική τους πνευματική πορεία και με όραμα για την αναγέννηση του μοναχισμού, υπήρξαν καθοριστικές για τη σύγχρονη εκκλησιαστική ιστορία. Μεταξύ αυτών, ο μητροπο-

λίτης Τρίκκης και Σταγών Διονύσιος, πρώην αγιορείτης μοναχός, μετέπειτα ηγούμενος στη μονή Λειμώνος Λέσβου και, εν συνεχεία, μάρτυρας των στρατοπέδων συγκέντρωσης στη Γερμανία, ανέλαβε την ιστορική αυτή μητρόπολη με σφοδρό πόθο να δώσει νέα πνοή στα μετεωρίτικα μοναστήρια, τα οποία κινδύνευαν από την αυξανόμενη τουριστική κίνηση. Έχοντας γνωρίσει στην Αθήνα τον νεαρό θεολόγο Αλέξανδρο Βαφείδη, τον χειροτόνησε και του ανέθεσε την ηγουμενία του Μεγάλου Μετεώρου παράλληλα προς άλλα ποιμαντικά καθήκοντα στην επαρχία του. Αυτός είναι και ο λόγος που μετά το πρόσωπο του μακαριστού μας Γέροντα προσβλέπουμε στη μνήμη του μητροπολίτη Διονυσίου με τόσο σεβασμό και ευγνωμοσύνη. Τα όσα ακολούθησαν είναι λίγο-πολύ γνωστά και περιγράφονται στις επόμενες σελίδες.

Επιθυμώντας να συγκεντρώσουμε και να αποκρυσταλλώσουμε τις μνήμες μας, προέκυψε το παρόν λεύκωμα φωτογραφιών, καθότι, όπως αναφέρει και γνωστός συγγραφέας, η μνήμη δεν παίρνει ταινίες, αλλά φωτογραφίες. Πρωτεύουσα θέση κατέχουν προφανώς τα πρόσωπα με τα οποία συνδεθήκαμε· οι πνευματικοί μας ποδηγέτες, οι φίλοι και οι επισκέπτες της μονής, οι εργαζόμενοι στη μονή, που μας συμπαραστάθηκαν στην πρωτόγνωρη ζωή που επιλέγαμε, και βεβαίως τα ίδια τα μέλη της μετέπειτα αδελφότητας, τα οποία εμφανίζονται αρχικά ως επισκέπτες και πνευματικά παιδιά του γέροντα Αιμιλιανού και στη συνέχεια ως μόνιμα μέλη της μετεωρίτικης οικογένειας.

Πολλοί εκκλησιαστικοί άνδρες, επιστήμονες, συμφοιτητές ή παιδικοί φίλοι μάς επισκέπτονταν και, ακολούθως, συνδεθήκαμε μαζί τους με βαθιά φιλία και πνευματική σχέση, ενώ οι ίδιοι ακολούθησαν τη δική τους πορεία είτε διαπρέποντας στον χώρο τους είτε ακτινοβολώντας με το παράδειγμά τους στην κοινωνία. Εντούτοις, παρέμειναν για πάντα πνευματικά τέκνα του γέροντα Αιμιλιανού, ως μια ευρύτερη οικογένεια της μετεωρίτικης και μετέπειτα σιμωνοπετρίτικης αδελφότητας, και σε αυτό το πνεύμα μεγάλωσαν και τα παιδιά τους. Σε όλο αυτό το «γένος» αφιερώνεται και η παρούσα έκδοση.

Μια άλλη διάσταση της παραμονής μας στα Μετέωρα ήταν το ενδιαφέρον που μας συνέιχε για τη μελέτη της ιστορίας του τόπου και του μοναχισμού του. Αυτό αποτέλεσε την αφορμή για να εξερευνήσουμε τα διάσπαρτα ασκηταριά που βλέπαμε γύρω μας, πολλά από τα οποία ήταν εγκαταλελειμμένα και απροσπέλαστα. Παράλληλα αναζητούσαμε στα βιβλία και στα έγγραφα τις απαρχές των ήδη γνωστών μοναστηριών και

ασκηταριών, μελετώντας πέρα από την ιστορία τους και την τέχνη που για τόσους αιώνες φιλοξενούσαν. Αυτές οι «περιπέτειές» μας αποτυπώθηκαν φωτογραφικά και παρουσιάζονται εδώ, στο δεύτερο μέρος. Αν και εξαιρετικά παράτολμες, ο γέροντας Αιμιλιανός ποτέ δεν μας απέτρεψε προστατευτικά· αντιθέτως, έφτασε στο σημείο να σκαρφαλώσει μαζί μας σε σπηλαιώδη ναό που είχε να λειτουργηθεί για αιώνες, προκειμένου να τελέσει ξανά τη θεία λειτουργία.

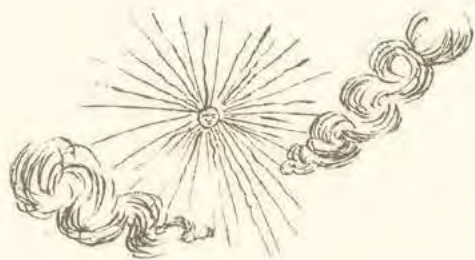
Η έκδοση του παρόντος λευκώματος αποτελεί καρπό ενός συναρπαστικού ταξιδιού πέντε δεκαετιών. Στην ελκυστική αυτή πορεία συμμετείχαμε όλοι, ο καθένας με τα μέσα που διέθετε, τον τρόπο και τη διάθεσή του. Ιδιαίτερο όμως κόπο, έρευνα, επιμέλεια, νυχθήμερη διακονία και αγάπη για την ολοκλήρωσή του κατέβαλαν οι υπεύθυνοι της «Μετεωρίτικης Βιβλιοθήκης», ιερομόναχος Ιουστίνος και μοναχός Νήφων. Το αποτέλεσμα τους άμειψε. Μαζί με τον πατρικό έπαινο, η ευλογία του γέροντος Αιμιλιανού και των Μετεωριτών αγίων να είναι μόνιμος πλοηγός τους.

Όταν ρώτησαν τον Γέροντα Αιμιλιανό τι ήταν γι' αυτόν το Μετέωρο, απάντησε: *Το Μετέωρο είναι η ζωή μου. Και εμείς, με τη σειρά μας, θα συμπληρώναμε αντιστοίχως: και αυτός η ζωή μας.*

Αρχιμανδρίτης Ελισαίος
Σιμωνόπετρα, Ιούλιος 2025

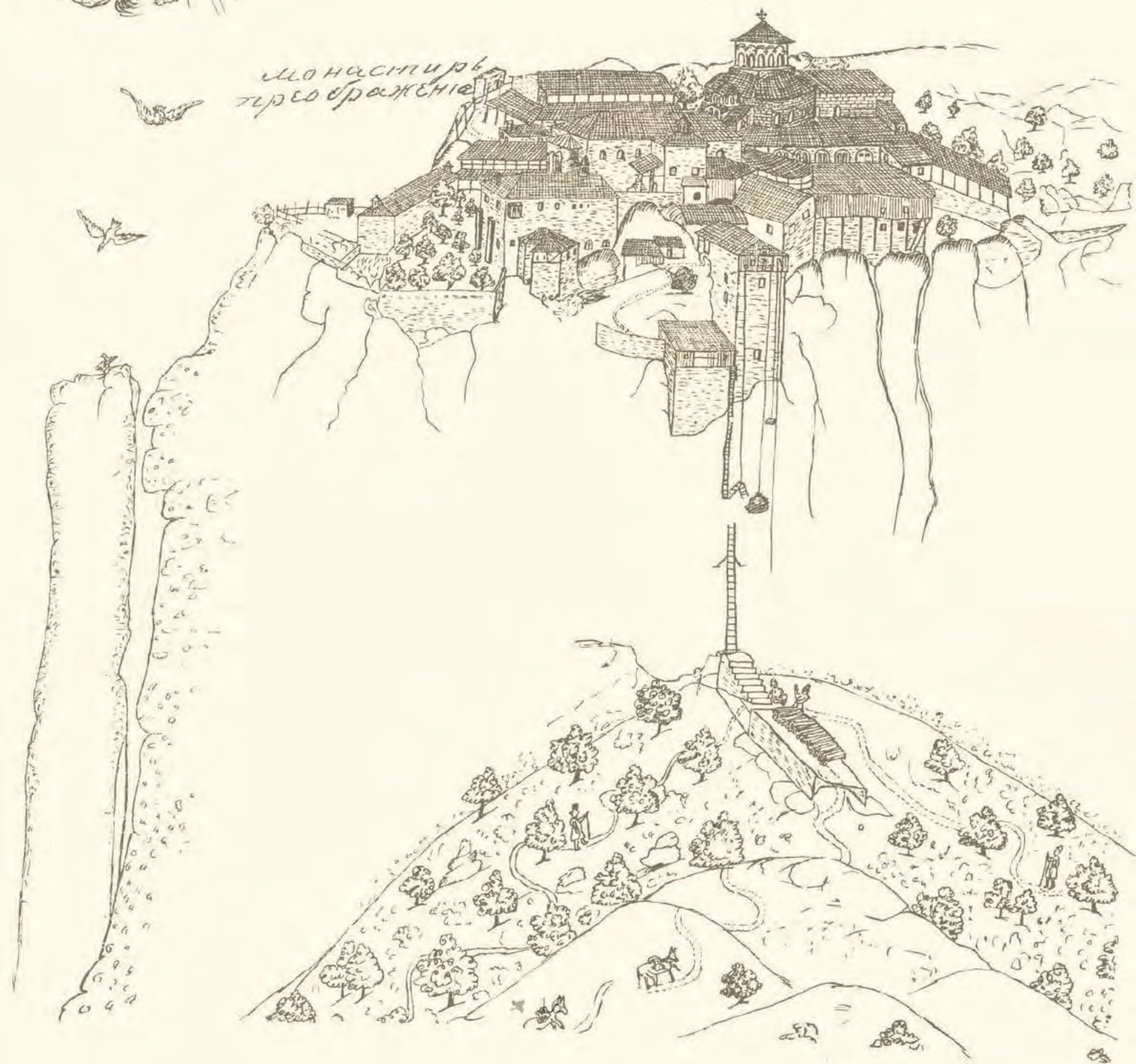
Α. ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ
ΜΕΓΑΛΟΥ ΜΕΤΕΩΡΟΥ
(1961-1973)

+ μοναζήριον

ἡτοιμασεν ὁ κύριος
τὸν βασιλεὺς μοναχῶν
ἡλίας. ρυθ
Εἰς

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΙΟΝ

Τα τέκνα του Πλατύλιθου

Τα Μετέωρα, πρωτίστως λόγω της γεωγραφικής τους θέσης και μορφής, είλκυσαν νωρίς, μαρτυρημένα στις πηγές από τον 12ο αιώνα, τους αναχωρητές μοναχούς, ως τόπος άσκησης, με κέντρο τη Σκήτη Σταγών ή Σκήτη της Δουπιάνης. Ως συγκρότημα μονυδρίων και ασκηταριών υπήρξαν κληρονόμοι ανάλογων μοναστικών κέντρων της Αιγύπτου, της Παλαιστίνης, της Συρίας, της Μικρασίας, της Κωνσταντινούπολης και του Αγίου Όρους, όπως φαίνεται και από την υιοθέτηση του θεσμού του Πρώτου. Είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η μεγάλη ακμή και ακτινοβολία του μετεωρίτικου μοναχισμού συνδέεται με το πρόσωπο του οσίου Αθανασίου του Μετεωρίτη, με το κίνημα του Ησυχασμού και τις αρδευόμενες από το Άγιον Όρος ρίζες του.

Στη μακραίωνη ιστορία τους έφτασαν να αριθμούν πάνω από δύο δεκάδες μονές και ασκηταριά, με το Μεγάλο Μετέωρο να διατηρεί την πρωτοκαθεδρία. Η δημιουργία της μοναστικής αυτής πολιτείας επηρέασε καθοριστικά την πνευματική αλλά και πολιτιστική ζωή της Θεσσαλίας, ενισχύοντας και στηρίζοντας πολυτρόπως την κοινωνία. Ωστόσο, και τα Μετέωρα γνώρισαν καμπές στην ιστορία τους, με αποτέλεσμα πολλές από τις μνημονευόμενες στις ιστορικές πηγές ως μονές ή μονύδρια να μην υφίστανται πλέον, ακόμη και να έχει χαθεί κάθε ίχνος της παρουσίας τους, καθιστώντας τον εντοπισμό τους προβληματικό. Έτσι, μεταπολεμικά, έφτασαν να είναι μόνο πέντε μονές εν ενεργεία, με ελάχιστο αριθμό μοναχών.

Ο μητροπολίτης Τρίκκης και Σταγών Διονύσιος (1959-1970)

Ο μακαριστός Διονύσιος Χαραλάμπους ανέλαβε τα καθήκοντά του ως μητροπολίτης Τρίκκης το 1959, μετατιθέμενος από τη μητρόπολη Λήμνου, την οποία ποιμάινει από το 1951. Έφθασε στα Τρίκαλα με μικρή ομάδα καλών και ικανών κληρικών, και έδειξε ιδιαίτερη μέριμνα και φροντίδα για τις μονές και τα ιδρύματα της επαρχίας του.

Η μέχρι τότε πορεία του πρόδιδε τη φιλομόναχη πολιτεία που θα ακο-

Ο γέροντας Αιμιλιανός με τον μοναχό Ησύχιο

Ο γέροντας Αιμιλιανός με τον μοναχό Ιουστίνο

Β. ΕΞΕΡΕΥΝΩΝΤΑΣ
ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ
ΑΣΚΗΤΑΡΙΑ